Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Τὸ μεσν. οὐσ. *ἁγιοζούμιν*=εὐτελής τις τροφὴ τῶν χρυσοχῶν. Πβ. Πρόδρομ. 3,290 (ἔκδ. Hesseling - Pernot) «ἡμεῖς δὲ νῦν ἐσθίομεν καθόλου τὸ ἁγιοζούμιν».

1) Ζωμὸς πολυσπορίων, ἤτοι δημητριακῶν καρπῶν, οἷος σίτου, ἀραβοσίτου, φακῆς, κουκκιῶν κτλ., ὁμοῦ βραζομένων, ὅστις ἐν ἀγγείῳ κομιζόμενος πρὸ τῆς ὡραίας πύλης τῆς ἐκκλησίας εὐλογεῖται ὑπὸ τοῦ ἱερέως Στερελλ. (Ἀμφ.) **2)** Εἰρων. ζωμὸς χόρτων. Κεφαλλ. **3)** Εἰρων. φάρμακον Πελοπν. (Ὀλυμπ.): *Τί πίνεις αὐτοῦ; — Πίνω κἄτι ἁγιοζούμια!* **4)** Φαγητὸν παρασκευαζόμενον ἐκ λαχάνων καὶ τρωγόμενον πρὸ τῶν ἄλλων μὴ νηστησίμων φαγητῶν τὴν ἑσπέραν τῆς Κυριακῆς τῆς Τυρινῆς. Πρὶν φάγουν ἀπαγγέλλουν τὸ ἑπόμενον φαιδρὸν ᾄσμ.

Ἁγιοζούμι, | τυροζούμι, | ὅποιος φάῃ | δὲ γελάει,
ψύλλος δὲ θὰ | τὸν δαγκάσῃ

Ἀρκαδ.

ἁγιοζώναρο τό, ἀμάρτ. *ἁγιουζώναρον* Λέσβ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἅγιος* καὶ τοῦ οὐσ. *ζωνάρι*.

Ἡ ἁγία ζώνη τοῦ Χριστοῦ: Ἄσμ.

Πήρανι τ' ἁγιουστέφανου κὶ βάλαν ἀραθένιον,
πῆραν κὶ τ' ἁγιουζώναρου κὶ βάλαν λυγαρένιον

(ἐξ ᾄσμ. λεγομένου «τοῦ Χριστοῦ τὸ καταλόγι» καὶ ψαλλομένου ὑπὸ χοροῦ παρθένων πρὸ τοῦ Ἐπιταφίου τὴν Μεγάλην Παρασκευήν).

ἁγιοθύριδο τό, Κρήτ. *ἁγιοθούριδο* Πελοπν. (Λακων.) *ἁγιοθέριδο* Πελοπν. (Λακων.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἅγιος* καὶ τοῦ οὐσ. *θυρίδι*.

1) Μικρὸν παράθυρον τοῦ ἱεροῦ βήματος τῆς ἐκκλησίας Κρήτ. **2)** Ἡ ἄνωθεν τῆς εἰσόδου τοῦ ναοῦ τυφλὴ θυρὶς ἔχουσα τὸ ἀνωτέρω μέρος συνήθως τοξοειδές, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὑπάρχει ζωγραφισμένη ἐπὶ τοῦ κονιάματος ἡ εἰκὼν τοῦ ἁγίου, ἐπ' ὀνόματι τοῦ ὁποίου τιμᾶται ὁ ναὸς Πελοπν. (Λακων.)

ἅγιοι-Σαράντα οἱ, Ἀθῆν. κ. ἀ. *ἅγοι - Σαράντα* Κύπρ. *ἅοι - Σαράντα* Παξ. κ. ἀ. *ἅοι - Σαράντες* Ζάκ. *ἅοι-Σαράντ'* Θρᾴκ. (Ἀδριανούπ.) *ἅι - Σάραντους* ὁ, Θεσσ.

Ἐκ παραθέσεως τοῦ οὐσ. *ἅγιος* καὶ τοῦ ἀριθμτ. *σαράντα*. Ὁ ἑνικ. ἀριθμ. *ἅι-Σάραντους* ἐπλάσθη κατὰ τὰ ἄλλα ἁγίων ὀνόματα *ἅγι-Βασίλεις, ἅγι-Γεώργις, ἅγι-Νικόλας* κτλ. Τὸ *ἅοι-Σαράντ'* ἐκ τοῦ ἀμαρτ. μεταπεπλασμένου *ἅγιοι-Σαράντοι*.

Οἱ ἅγιοι Τεσσαράκοντα μάρτυρες, τῶν ὁποίων ἡ ἑορτὴ τελεῖται τὴν 9ην τοῦ μηνὸς Μαρτίου ἔνθ' ἀν.: Γνωμ. *Τῶν ἁγιῶ-Σαράντων σαράντα νὰ φάς, σαράντα νὰ πιῇς, σαράντα νὰ δώσῃς γιὰ τὴν ψυχή σου* (εἰς τὴν γένεσιν τοῦ γνωμ. ἔδωσαν ἀφορμὴν ἔθιμα καὶ δοξασίαι προελθοῦσαι ἐκ τοῦ συμβολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἁγίων, κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν ὁποίων ἀρχαιότερον κατεσκεύαζον πίττας μὲ τεσσαράκοντα φύλλα ζύμης ἢ τεσσαράκοντα κουταλίτας καὶ ἀφοῦ ἔτρωγον καὶ ἔπινον καλῶς συγγενεῖς καὶ φίλοι, ἔκαμνον τρεῖς στροφὰς περὶ τὴν τράπεζαν χορεύοντες καὶ ᾄδοντες τὸ ἑπόμενον ᾄσμ. Πβ. ΝΠολίτ. Παροιμ. 1,214) Ἀθῆν. || Ἄσμ.

Ἄς χορέψωμε κι ἄς εἶναι, | τῶν ἁγιῶ-Σαράντων εἶναι

Ἀθῆν. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. πολλαχ.

ἁγιοκάντηλο τό, Ἰων. (Σμύρν.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἅγιος* καὶ τοῦ οὐσ. *καντήλι*.

Ἡ ὑπὲρ τὴν ἁγίαν τράπεζαν διαρκῶς ἀνημμένη καντήλα ἡ λεγομένη ἀκοίμητος.

ἁγιοκέρι τό, *ἁγιοκέριν* Πόντ. (Κερασ.) *ἁγιοκέρι* σύνηθ. *ἁγιοκέρ'* Θρᾴκ. *ἁγιουκέρ'* Θρᾴκ. (Αἶν.) Μακεδ. (Καταφύγ. Μελέν. κ. ἀ.) Σκόπ. κ. ἀ. *ἁγιουτσέρ'* Λέσβ. *ἁιοκέρ'* Πόντ. (Τραπ. κ. ἀ.) *ἁιουκέρ'* Σαμοθρ. Στερελλ. (Αἰτωλ.) κ.ἀ. *ἁικέρ'* Α.Ρουμελ. (Φιλιππούπ.) Πόντ. (Χαλδ. κ. ἀ.) *ἁεκέρ'* Πόντ. (Σάντ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἅγιος* καὶ τοῦ οὐσ. *κερί*.

1) Ὁ καθαρὸς τῶν μελισσῶν κηρὸς καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ πρὸς χρῆσιν ἐν τοῖς ναοῖς κατασκευαζόμενα κηρία ἔνθ' ἀν.: Φρ. *Σὰν ἁγιοκέρι ἔγινε* (ἐπὶ τοῦ καταστάντος ἕνεκα ἀσθενείας ὠχροῦ ὡς τὸ χρῶμα τοῦ κηροῦ καὶ κατίσχνου ὡς τὸ λεπτὸν κηρίον) Πελοπν. (Ἀρκαδ. κ. ἀ.) *Σὰν ἁγιουκέρ' ἔλειουσι* (συνών. τῇ προηγουμένῃ). Μακεδ. || Ἄσμ.

Ἐσὺ κάψον θυμίαμαν, ἐγὼ ἂς καίγ' ἁιοκέρἀ

Τραπ.

Χριστούγεννα, Χριστούγεννα, τώρα Χριστὸς γεννειῶται
'ς τὸ μέλι καὶ 'ς τὸ ἁγιοκέρ' καὶ 'ς τὸ ἅγιο θυμιάμα

Θρᾴκ. **2)** Τὸ φυτὸν χοῦα ἡ σαρκώδης (hoya ἢ asclepias carnosa) τῆς τάξεως τῶν ἀσκληπιαδωδῶν (asclepiadaceae) ἔχον ἄνθη κηρώδους ὄψεως (ΠΓεννάδ. 1037) Θρᾴκ. (Αἶν.) Συνών. *κεράκι*.

ἁγιόκλαδο τό, Κυκλ. (Θήρ. κ. ἀ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἅγιος* καὶ τοῦ οὐσ. *κλαδί*. Ἡ λ. καὶ παρὰ Σομ.

Ἡγιασμένος δι' ἐκκλησιαστικῆς εὐχῆς κλάδος φοινικος, ἐλαίας, βαΐου, κτλ. διδόμενος ἐν τῷ ναῷ ὑπὸ τοῦ ἱερέως εἰς τὸν Χριστιανὸν κατὰ τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων. Συνών. *ἁγιοναλαία*.

ἁγιόκλημα τό, (Ι) Α.Ρουμελ. (Σωζόπ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἅγιος* καὶ τοῦ οὐσ. *κλῆμα*.

Κλῆμα ἅγιον, ἡγιασμένον: Ἄσμ.

Νὰ διῶ τοὶς νεούς, νὰ διῶ τοὶς νεές, νὰ διῶ τὰ παλληκάρια,
νὰ διῶ καὶ τὸ ἁγιόκλημα τὰ τί σταφύλι κάνει.

ἁγιόκλημα τό, (ΙΙ) κοιν. *ἁϊόκλημα* Θεσσ.(Ὄλυμπ.) *ἁγιόκ-κλημαν* Χίος (Πυργ.)

Ἐκ τοῦ ἱστορικῶς ἀμαρτ. οὐσ. *αἰγόκλημα* κατὰ παρετυμ. πρὸς τὸ ἐπίθ. *ἅγιος*. Ἰδ. ΓΧατζιδ. ΜΝΕ 1,168 καὶ Κουμαν. (λ. *αἰγόκλημα*). Ἡ λ. καὶ παρὰ PBelon 2,18.

1) Τὸ φυτὸν αἰγόκλημα τὸ κοινὸν (lonicera caprifolium) τῆς τάξεως τῶν αἰγοκληματωδῶν (caprifoliaceae) κοιν. Συνών. *ἁγιόφυλλο, ποντικιά*. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τὸν τύπ. *Ἁγιοκλήματα* Πελοπν. (Ἀρκαδ.) *Ἁγιόκρημα* καὶ *Ἁλιόκλημα* Κίμωλ. **2)** Αἰγόκλημα τὸ Τυρρηνικὸν (lonicera Etrusca) Εὔβ. (Κύμ.) Ἤπ. Θήρ. Κέρκ. Μακεδ. (Καστορ.)

ἁγιοκόρωνο τό, Κυκλ. (Θήρ. Νάξ. κ. ἀ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἅγιος* καὶ τοῦ οὐσ. *κορῶνα*.

1) Ἱερὸν ἐγκόλπιον φερόμενον συνήθως ἐπὶ τοῦ στήθους ὡς περίαπτον πρὸς ἀποτροπὴν παντὸς κακοῦ Κυκλ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ